

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

BAZI KAVRAMLAR

ÜZERİNE BİR SORUŞTURMA

EBUBEKİR SİFİL

Bismillâhirrahmânirrahîm

A- İctihad: Lugatte “kişinin, zor ve meşakkatli bir işi yerine getirmek için bütün gücünü sarfetmesi” demektir.

Fıkıhî literatürde ise bu kelime “fakihin, fûrua ait şer’î bir hükmün mahiyeti konusunda zannî bir netice elde etmek için bütün gücünü sarf etmesi”ni ifade eder.

İctihad için öngörülen şartları şu şekilde toparlayabiliriz:

Şer’î hükümleri bilme yollarını, bu hükümlerin kısımlarını, isbat yollarını, delalet şekillerini, şartlarını, mertebelerini, tearuz durumunda tercih yönlerini, Kitap ve Sünnet ‘in ahkâma müteallik nasslarının delalet ve sübut bakımından durumlarını, nasih-mensuh nassları ve üzerinde icma ve ihtilaf edilmiş olan konuları ve Arap dilini bilmek; insanların ve yaşadığı toplumun ahvaline vakıf olmak ve nihayet kişisel, toplumsal ya da siyasal herhangi bir yönlendirme/baskı altında bulunmamak.

B- Taklit: Lugatte “boyuna kolye, gerdanlık vs. takmak” demektir.

Istılahta ise “başkasının görüşüyle deliline bakmaksızın amel etmek”tir. Buradaki “görüş” kelimesi, taklit edilen kişinin kavil, fiil ve takririne şamildir.

Taklid seviyesinden yukarı çıkamamış olan (mukallid) kimsenin, bir meselede bir tek görüşü taklid etmesi gerekir; bir tek meselede farklı içtihadlar ile amel edemez. Örneğin mukallid olan kimse, abdestin hangi durumlarda bozulmuş sayılacağı noktasında bir tek mezhebin görüşüyle amel etmelidir. Mezhepler arasında abdesti bozan kimi hususlar ihtilaflı olduğu için bir durumda birini, diğer durumda öbürünü taklid etmesi doğru değildir. Ancak iki farklı meselede iki farklı mezhebin görüşleri ile amel edebilir. Mesela bir kimse abdest konusunda Hanefî mezhebinin görüşleri ile amel ederken, oruç konusunda Şafiî mezhebinin görüşlerini taklid edebilir.

C- Telfik: Lugatte “kumaşın iki tarafını birleştirip dikmek, süslemek, uydurmak vs.” anlamlarına gelir.

Bu kelime ıstılahî olarak genellikle şu anlamda kullanılmaktadır: “Mukallidin, iki veya daha fazla mezhebin bir meseledeki farklı hükümlerini birleştirecek amel etmesi.”

Örnek verecek olursak: Bir mukallid, abdest aldıktan sonra vücudunun herhangi bir yerinden kan çıktığı ve bu kan akacak şekilde çok olduğu zaman Şafî mezhebinin görüşünü taklid ederek abdestinin bozulmadığına hükmedebilir. Ancak aynı abdesti devam ederken o kimse şehvetsiz olarak kadının vücuduna dokunsa ve bu durumda da abdestinin İmam Ebû Hanîfe’nin mezhebine göre bozulmadığına hükmetse, bu kimse telfik yapmış demektir. Zira bu durumlardan ilki İmam eş-Şâfi’î’nin mezhebine göre abdesti bozmaz ise de İmam Ebû Hanîfe’ye göre bozar. İkinci durumda ise İmam Ebû Hanîfe’ye göre abdestli iken İmam eş-Şâfi’î’ye göre değildir.

Ancak bir kimsenin bu iki farklı hüküm ile iki farklı zamanda amel etmesi caizdir.[1]

D- İcma: Hz. Peygamber (s.a.v)’den sonra Ümmet-i Muhammed’in bir asırda yaşayan müçtehidlerinin şer’î bir mesele üzerinde görüş birliği etmesidir.

İcmanın hücciyyeti konusunda Hariciler’in ve Şia’nın bir kısmı ile en-Nazâm’dan oluşan marjinal bir azınlık dışında bütün ümmetin uleması fikir birliği içindedir. İcma’nın kaynaklık değeri hakkındaki Kur’an ve Sünnet nassları Usul-i Fıkıh kitaplarında ayrıntılı olarak zikredildiği için burada bunlara dalmayı gereksiz görüyoruz.

Kuşkusuz İcma’nın kaynaklık değeri konusunda işaret ettiğimiz naklî deliller yanında aklî deliller de mevcuttur. Bu ümmetin içtihad derecesine yükselmiş alimlerinin bir konudaki görüş birliği, o konunun hükmünü zannî olmaktan çıkarıp kat’î mertebesine yükseltir. Öte yandan icma, bir anlamda kolektif bir içtihadı ifade ettiğinden, icmada yanılma payı ferdî içtihaddan çok daha azdır.[2]

Burada meselenin ihtiyat boyutunu da gözden uzak tutmamakla birlikte, özellikle şu noktayı dikkate almak gerekir: Hz. Peygamber (s.a.v) bu ümmetin dalalet ve hata üzerinde görüş birliği etmeyeceğini bildirmiştir.[3] Bu ümmetin avamının, alimlerine tabi olduğu gerçeği de işin içine katılarak düşünülürse, neticede bu ümmetin müçtehid imamlarının icması, topyekün ümmetin görüşü olarak karşımıza çıkacaktır.

İcma’da görüşleri itibara alınması gerekenler, Kur’an ve Sünnet’in hücciyyeti konusunda herhangi bir çekincesi bulunmayan kimseler olmalıdır. Çünkü Kur’an ve Sünnet nasslarının hücciyyeti ve bağlayıcılığı noktasında menfî tavra sahip olanların hakkıyla içtihad edebileceğini düşünmek mümkün değildir. Bunun

yanında mesela dört mezhep imamını taklid ettiği için bütün ümmeti tekfir eden eş-Şevkânî[4] gibi marjinal kimselerin icmaa aykırı görüşlerine itibar edilmesi de sözkonusu olamaz.

İcmanın vukuu ve nakli konusunda ileri sürülen birtakım iddialar hakkında da kısaca şunları söylemek mümkündür: Ulemanın bir meselede icma bulunduğunu söylerken kasdettiği, içtihad mertebesine ulaşmış bulunan, Ehl-i Sünnet'e mensup müçtehid imamların –ya da Ehl-i bid'at'ten olsa da, dinden olduğu zaruretle sabit olan ya da tevatüren nakledilen herhangi bir hususu inkâr etmeyen müçtehidlerin– görüş birliğidir.

Bu noktanın bu şekilde sınırlandırılması oldukça manidardır. Çünkü içtihad mertebesine ulaşamamış olan veya dinden olduğu zaruretle bilinen ya da tevatür tarikiyle sabit olan bir hususu inkâr eden Ehl-i bid'at fırkalarından birisine mensup bulunan bir kimsenin, “insanlar üzerine şahit” olması düşünülemez. Diğer taraftan içtihad edebilmek için gerekli özellikleri taşıyan bir kimsenin üzerine düşen asgari görevlerden birisi, içtihad ettiği konuda delillerini göstermek ve bunları tartışmaya açmaktır.

Çünkü o kimseye göre içtihad ederek vardığı nokta “hak”tır. Bu itibarla bu hakkın gizlenmemesi, açığa vurulması gerekir. Zira hakkı söylemeyerek susan kimse “dilsiz şeytan”dır; Yüce Allah (c.c)'a verdiği ahdi ve misakı bozmuştur. Dolayısıyla böyle bir kimsenin, bırakalım içtihad mertebesine layık olmayı, “şahit” olma özelliğini dahi taşıdığını düşünmek mümkün değildir.

Öte yandan bu ümmetin başından beri ortaya koyduğu uygulama, ilmin yazılması, karşılıklı görüşlerin kaydedilerek topluma ve gelecek nesillere ulaşmasının sağlanması şeklinde olmuştur. Çünkü toplumun din ve dünyasını öğrenmesinin; bilgiye ulaşmanın onu henüz ulaşmamış olana tebliğinin ve hakkın ortaya konulmasının yolu budur.

Şu halde herhangi bir asırda fukaha topluluğunun ortaya koyduğu ve yayılıp duyulan herhangi bir görüş, yukarıda vasıflarını zikrettiğimiz herhangi bir alimin muhalefeti ile karşılaşmamışsa, bu görüşün “üzerinde icma edilmiş bir görüş” olduğundan şüphe edilemez.

Muhakkik usul alimleri tarafından dayanak olarak kabul ve itimat edilen icma işte budur.

E- Tecdid: Lugatte “yenilemek ve yeniden yapmak” anlamına gelen bu kelime, şer'î bir ıstılah olarak “Zamanla Kur'an ve Sünnet'te belirtilen aslî şeklini kaybetmeye yüz tutan kimi uygulamaların, aslî, yani Selef zamanında uygulanan şekline döndürülmesi” anlamında kullanılmıştır.[5]

Bu bağlamda “tecdit” kelimesi, “Ceddidû îmânekum...”[6] hadisindeki “tecdit” ile aynı anlamdadır. İmanda ne aslen, ne de şeklen herhangi bir tebdil/tağyir söz konusu olamayacağına göre tecdidin imanda meydana getireceği yeniliğin, imanı ilk baştaki taze ve canlı şekline döndürmek anlamına geleceği açıktır. Dolayısıyla mücedditlerin fonksiyonu da başka herhangi bir şey değil, Kitap ve Sünnet hükümleri konusunda “orijinaliteyi ve ilk baştaki tazeliği muhafaza”dır.

Şah Veliyyullah ed-Dihlevî de meseleyi aynı anlayışla ele almakta ve tecdit hadisini, “Bu ilmi, her kuşağın adalet sahibi olanları yüklenir ve bunlar aşırıların tahrifini, ehl-i batılın ona sızarak yapacağı tahribi ve cahillerin tevilini ondan uzak tutar”[7] hadisinin tefsir ettiğini söyleyerek[8] yukarıdaki yaklaşımı teyit etmektedir.

Konuya bu açıdan bakıldığında, birtakım dinî hükümlerde Sadr-ı Evvel’deki uygulama ile asla ilgisi bulunmayan birtakım değişiklikler yapmak için günümüzde sergilenen gayretlerin tecdid ile herhangi bir ilgisinin bulunmadığı görülür. Bu tür çabalar için bulunabilecek en uygun niteleme “reform”dur. Bu kelime “yeniden şekillendirme, yeni bir biçim verme” anlamlarını ifade ettiğine ve günümüzde tecdid adı altında yapılan çalışmalar da maksat ve mahiyet olarak bu kelimenin içerdiği anlamla birebir örtüştüğüne göre göre, bu faaliyetlerin adının tecdid değil, reform olarak konması daha isabetli olacaktır.

Esasen tarih boyunca mücedditlik geleneğinin temsilcisi olan alimlerin icra ettiği fonksiyon da tecdit kelimesinin yukarıda ortaya koyduğumuz anlamının hayata geçirilmesinden başka birşey değildir. İslam şeriatinin ölçüleri bellidir. Herhangi bir uygulama bu şeriatin iki ana kaynağı olan Kur’an ve Sünnet’e uygun olduğu sürece İslamîdir ve muteberdir. Bu iki kaynağın mefhum ve gayesine ters düşen her uygulama ise gayri İslamîdir ve merduttur.

Islah ve Islahat kelimeleri de ortaya kuyduğumuz bu ölçü çerçevesinde değerlendirilmelidir. İslam dünyasında bu kelimenin yoğun olarak kullanılması, Cemaleddin Efgani hareketinin ortaya çıkması ile paralellik arz eder. Onların bu kelimeyi Luther adı ile birlikte telaffuz etmeleri yahut öngördükleri Islahat hareketini Luterizm ile bağlantılandırmaları, kendilerini –yukarıda belirlediğimiz anlamda– müceddit, hareketlerini de tecdid olarak nitelendirmemizi engelleyen en önemli faktördür.

A- Dinde yenilik olur mu? sorusuna iki bağlamda cevap verilebilir:

1- Tecdid kelimesi üzerinde durulurken kısaca izah edildiği gibi, yenilik kelimesi, zamanla aslî şeklini kaybetmeye yüz tutmuş birtakım İslamî hükümlerin, Kur’an ve Sünnet’te öngörülen aslî şekline ve öz yapısına kavuşturulması anlamında kullanılıyorsa olur.

2- Şer'an muteber olan örf esas alınarak vaz edilmiş bulunan hükümler, örfün değişmesi ve yerine yine İslam'ın öngörülerine uygun bir başka örf cari olduğu zaman yenilenebilir ve cari olan örf'e göre yeniden düzenlenebilir.

Ancak örf hiçbir zaman nassların üzerinde değildir ve onların yerini tutamaz. Zira aslolan nasslardır. Bir şeyin Allah'ın rızasına ve şeriatın maksadına uygun olup olmadığını belirlemenin tek yolu, o şeyin Kur'an ve Sünnet nasslarına uygunluk ölçüsünün tesbit edilmesidir. Bu itibarla örf de Kur'an ve Sünnet nasslarına uygunluk testinden geçmek zorundadır. Aksi takdirde insanların heva ve heveslerinin ilahlaştırılması ve makbul-gayri makbul/helal-haram kıstaslarının insanların kendi koydukları ölçülere göre tasarlanması gündeme gelecektir.

Kur'an ve Sünnet'ten böyle bir yaklaşımı tolere eden herhangi bir nass bulmak şöyle dursun, burada zikredilmesi bir hayli yer tutacak olan pek çok Kur'an ve Sünnet nassı böyle bir anlayışı kökünden yasaklamakta ve Tevhid anlayışına taban tabana zıt ilan etmektedir. Esasen tarih boyunca insanlara ısrarla yeniden ve yeniden peygamber gönderilmesinin temel sebebinin de bu sapma olduğu Kur'an'ın açık beyanlarıyla ortadadır.

B- Modernizm: Batı ortaçağına hakim olan kilise teokrasisine tepki olarak doğmuş bulunan Aydınlanma ve Rönesans'ın çağımızda ulaştığı noktanın adı olan Modernizm'in temel karakteristiği insanı ve bütün kutsallardan, aşkınlık düşüncesinden ve ilahi hikmetten soyutlanmış akli esas almasıdır. Bilimsellik, sürekli gelişme ve ilerleme, değişim gibi temel kavramlar Modernist düşüncenin vazgeçilmez unsurlarıdır. Rasyonalizm, Realizm gibi kavram/akımlar da Modernizm'i besleyen esas unsurlardandır. Bunlara aykırı olan her şey kötüdür, yanlıştır; bunlara uygunluk arz eden herşey iyidir, doğrudur ve yaşatılmalıdır.

Bu düşüncenin İslam ile irtibatlandırılması halinde ise doğal olarak birden fazla alanda görülen yansımalar karşımıza çıkmaktadır. İslam dünyasının Batı karşısında öncelikle askerî alanda yenilgilere uğraması, Modernizm'in İslam dünyasına girişinin de başlangıç noktasını teşkil eder. Ne var ki Modernizm, yapısı gereği –kendisine amade kılınmış zihinlerin hazırladığı ortamın son derece müsait olmasının da yardımıyla– sadece askerî alana hakim olmakla yetinmemiş, idarî, siyasî, ekonomik, kültürel, sosyal, bilimsel, dinî... her alanda bütün kurumlara yayılıp hakimiyet tesis etmiştir.

İslam modernizmi de –yukarıda çizdiğimiz çerçeveden de kolayca anlaşılacağı gibi– akla, bilimsel verilere ve değişime aykırı olduğuna inanılan bütün İslamî kurumların ve kabullerin gözden geçirilerek elimine edilmesi temeline dayanmaktadır. Bununla birlikte şu ana kadar İslam Modernizmi adına ortaya konan tavırlar temel denebilecek alanlarda bile homojenite arz etmekten uzak kalmışlardır. Bu bakımdan İslam dünyasında modernist düşüncenin tek bir tanım ve

yaklaşım içinde sunulması, yahut bunlardan sadece birisinin İslam modernizmini ifade ettiğinin söylenmesi oldukça güçtür.

Bu güçlüğün bir diğer sebebi de günümüzde yaşanan kavram kargaşasıdır. Örneğin Efgani-Abduh-Rıza çizgisi kimilerine göre Reformist anlayışı, kimine göre Tecdid geleneğini, kimine göre ise Klasik dönem modernizmini temsil etmektedir. Oysa bu üç nitelik birbirleriyle temelde farklılıklar arz eder.

C- Geleneksel İslam, Tarihsel İslam, Klasik İslamî anlayış gibi ifadeler, bizim referans sistemimizde ve zihinsel dünyamızda karşılığı bulunmayan kavramlardır. Düşünceyi oluşturan ve geliştiren temel unsurlar kavramlardır. Ve böyle olduğu içindir ki, herhangi bir düşünceden önce onu oluşturan temel kavramların sorgulanması gerekir. Geleneksellik, tarihsellik vb. sözcüklerin esasen bugüne değin ortak kabul görmüş bir tanımını bile yapılabilmiş değildir.

Gelenek nedir, bir düşünce ya da yaklaşım “geleneksellik” vasfını nasıl kazanır, tarihselliğin belirleyicileri nelerdir, İslamî akide ve amel platformunda tarihselliğin sınırları nerelere tekabül etmektedir, gelenekselliğin, tarihselliğin ve bunlara karşıt olarak ortaya sürülmeye çalışılan alternatif düşünce sistemlerinin Kur'an ve Sünnet'te belirlenmiş bulunan sabiteler karşısındaki durumu hangi ölçülere göre ve nasıl değerlendirilecektir... gibi temel sorular, bu kavramlar etrafından düşünüp konuşanlar tarafından cevaplanmayı beklemektedir.

Bu ve benzeri kavramların altı biraz kurcalandığında ortaya en çıplak anlatımıyla “Ehl-i Sünnet düşmanlığı” çıkmaktadır. Yahut şöyle diyelim: Bu kavramlarla oluşturulmaya çalışılan düşünce biçimi, ne şekilde ifade ve nasıl kamufle edilirse edilsin, ülkemizde Ehl-i Sünnet düşmanlığına tekabül etmektedir.

Bu kavramlar etrafında düşünce üretmeyi teklif eden, deneyen ya da dayatan anlayışın temel eksikliği, ortaya kabul edilebilir, titizlikle hazırlanmış, ilmî ve ahlakî ölçülere uygun bir alternatif yapı koyamamasıdır. Yine bu anlayışın temel kusuru, hangi alanda ve hangi konuda olursa olsun ileri sürülen görüşlerin, geleneksellik ve tarihsellik kelimeleri ile mahkûm edilmeye çalışılan İslam kültür ve irfanının argümanları/verileri ile konuşmaktan bigâne kalamamasıdır. Bu da söz konusu yaklaşımın içinde bulunduğu ilmî va daha da önemlisi ahlakî bir problemi ifade etmektedir.

D- Kur'an müslümanlığı, Gerçek İslam, Yeniden yapılanma gibi kalıplar, bir önceki maddede kısaca ifade etmeye çalıştığımız problemlili/hastalıklı tavrın takdiminde kullanılan temel söylemlerden birkaçını ifade etmektedir. Bu ve benzeri sloganların sıkça kullanıldığı yazılara dikkat edilecek olursa, Ehl-i Sünnet düşmanlığının marazi tepkiselliğinin hangi boyutlara ulaştığı rahatça tesbit edilebilir. Çoğunlukla kendi içinde tutarlı bir yapı arz etmekten ve bütünlükten

uzak, Kur'an ve Sünnet'in zaman ve mekânüstü nasslarına karşı duyulan hazımsızlığı derme çatma –ve çoğunlukla fotokopi– düşüncelerle ifadeye koymaya çalışan doğuştan kusurlu bir düşüncenin böyle yaldızlı tabirlerden başka sığınabileceği ne olabilir ki?!

Bu kodlar etrafında geliştirilmeye çalışılan düşüncenin hangi noktalarda ve nasıl çıkmazlara girdiğini göstermenin, müstakil çalışmalara ihtiyaç duyduğu muhakkaktır.[9]

Bu nevzuhur söylemlerin kaynağında Batı'lı İslamiyatçılar'ın çalışmaları bulunmaktadır. Yukarıda üzerinde kısaca durduğumuz “tarihsellik”, “geleneksellik” gibi kavramların İslam dünyasına bu kaynaktan girdiğini biliyoruz. İslam dünyasında adı Ahmet-Mehmet olan, ama Batı'lılar gibi düşünüp konuşan

–*el-Kevserî merhumun ifadesiyle* – “Batı'nın bulanık kaynağından beslenen” yerli İslamiyatçılar marifetiyle bu kavramlar tedavüle kondu. Ancak bu yapılırken kapsamlı herhangi bir sorgulama yapılmadı. Kur'an ve Sünnet'in öğretileri bu kavramların sorgulanmasında birer ölçü kılınmak yerine, tam tersi oldu ve Kur'an ve Sünnet'in öğretileri bu kavramların karşısında sanık sandalyesine oturtuldu.

Sonuçta ne mi oldu? Cehîze bütün konuşanları susturdu ve Pandora'nın kutusundan Ümmet-i İcabet'e şirk, ihanet, küfür, lanet ve müebbed cehennem; Ümmet-i Davet'e ise demokrasi, laiklik, tolerans, hoşgörü ve cennet çıktı.

[1] Şayanı hayret bir husustur ki, Prof. Dr. Hayreddin KARAMAN, “Fıkıh Usûlü” adlı kitabına (s. 48) “Eğer telfik yapılırca icmaa aykırı bir şekil meydana gelirse, ittifakla bu telfik caiz değildir.” derken, “İslam Hukukunda İctihad” adlı eserinde (s. 229) “Taklid yoluyla telfiki men eden şer'î ve muteber bir delil olmadığı için iyi niyetle yapılan, nassların lafız ve ruhuna aykırı olmayan telfikin caiz olmadığını müdafaa edenlerin delilleri zayıf kalmaktadır” diyerek kendi ifadeleriyle çelişmektedir.

[2] Burada dayanağı kıyas gibi zannî bir delil olan icmanın kastedildiği açıktır. Dayanağı Kur'an veya mütevatir Sünnet gibi kat'î bir delil olan icma'nın yakînî/kat'î ilim ifade ettiğini ayrıca belirtmeye lüzum yoktur.

[3] Bkz. Ebû Dâvûd, “Fiten”, 1; İbn Mâce, “Fiten”, 8; el-Heysemî, “Mecmau'z-Zevâid”, VII, 221.

[4] eş-Şevkânî, “Fethu'l-Kadîr” adlı tefsirinde (II, 403-4) “Hahamlarını ve rahiplerini Allah'tan ayrı rabler edindiler...” (9/et-Tevbe, 31) ayetinin tefsirinde şöyle demektedir: “Bu ayette, “Kalbi olan, yahut kulak vererek şahit olan kimse”ler Allah'ın dininde taklitten sakındırılmakta ve geçmişlerin söylediklerinin, Kitab-ı Aziz ve Sünnet-i Mutaahhara'ya tercih edildiği anlatılmaktadır.

Zira mezhep ehli kimsenin, bu ümmet alimlerinden –nassların bildirdiği hükümlere, Yüce Allah (cc)'ın hüccet ve bürhanlarına, gönderdiği kitap ve peygamberlerin söylediğine muhalif davrandığı halde– sözüne uyup yolundan gittiği kimseye bu itaati, Yahudi ve Hristiyanlar'ın, haham ve rahipleri Allah'tan başka rabler edinmesi gibidir.

Çünkü kesinlikle bilinmektedir ki Hristiyan ve Yahudiler, haham ve rahiplerine ibadet etmemekte, ancak onlara itaat ederek onların haram kıldıklarını haram, helal kıldıklarını da helal kabul etmektedirler. Bu ümmetin mukallit kesiminin yaptığı da budur. Hatta onlar, haham ve rahiplerini rab edinen Yahudi ve Hristiyanlar'a; yumurtanın yumurtaya, hurmanın hurmaya ve suyun suya benzemesinden daha fazla benzemektedirler.

“... Öyleyse –Allah sizi de beni de doğru yola irşat eylesin– geçip gitmiş ölülerinizin sizin için yazdığı kitapları bir kenara bırakın ve onların yerine yaratıcınız, hem sizin hem de onların ibadet ettiği ve hem sizin hem de onların mabudu olan Allah’ın kitabını alın. İmamlarınız olduğunu iddia ettiğiniz kimselerin söz ve görüşlerini bırakın, onların yerine hem sizin hem de onların imamı, hem sizin önderiniz hem de onların önderi olan İlk İmam Muhammed b. Abdillâh (s.a.v)’ın sözlerini alın...”

[5] Muhammed Zâhid el-Kevserî, “Makâlâtü'l-Kevserî”, Râtib Hâkimî neşri, yersiz-1388/1968, s. 140.

el-Alkamî, tecdidin, Kitap ve Sünnet'te yer aldığı halde zamanla unutulup kaybolan hususların ihyası ve bu iki kaynakta yer alan hükümlerin muktezasıyla amelin emredilmesi olarak açıklar.

Bkz. “er-Ref” ve't-Tekmîl”, Mektebetü'l-Matbû'âtü'l-İslâmiyye, Halep-1411/1990, s. 44 (Abdülfezzâh Ebû Gudde'nin notu).

İmam el-Gazzâlî'nin, “İhyâü Ulûmi'd-Dîn”de, anlam kaymasına uğramış birtakım kavramları gündeme getirirken ortaya koyduğu tavır da bu noktayı en güzel şekilde ifade eden hususlardandır.

[6] Hadisi İmam Ahmed, et-Taberânî ve el-Hâkim, Ebu Hureyre (r.a)'den rivayet etmişlerdir. el-Heysemî, özellikle İmam Ahmed'in naklettiği senedin ricalinin sika kimseler olduğunu zikreder. Bkz. “Mecmau'z-Zevâid”, Dâru'l-Kütübü'l-İlmiyye, Beyrut-1408/1988, X, 82; “el-Müstedrek”, (“Telhîsu'l-Müstedrek” ile birlikte, Hindistan-1334/1915 baskısının tıpkıbasımı), Dâru'l-Ma'rife, Beyrut-?, IV, 356.

el-Aclûnî bu hadisi en-Nesâî'nin de rivayet ettiğini söylemektedir. Ancak ne “es-Sünen”de, ne de “Amelu'l-Yevm ve'l-Leyle”de bu hadisi bulamadım. Ayrıca el-Aclûnî bu rivayetin senedinin hasen olduğunu belirtir. Bkz. “Keşfu'l-Hafâ”, (Ahmed el-Kallâş tahkikiyle), Müessesetu'r-Risâle, Beyrut-1408/1988, I, 397.

[7] İbn Abdilberr, “et-Temhîd”, (Mustafa b. Ahmed el-Alevî ve Muhammed Abdülkebîr el-Bekrî tahkik, ta'lik ve tashihiyle), Mektebu's-Sevâdî li't-Tevzî', ?-1402/1982, I, 59-60; bu hadisin rivayet edildiği diğer kaynaklar için bkz. Alâuddîn el-Muttakî el-Hindî, “Kenzu'l-Ummâl”, Müessesetu'r-Risâle, Beyrut-1409/1989, X, 176, Hadis no: 28918.

[8] Şah Velîyullah ed-Dehlevî, “Hüccetullâhi'l-Bâliğa”, (Muhammed Şerif Sükker ta'lik ve şerhiyle), Dâru İhyâi'l-Ulûm, Beyrut-1410/1990, I, 487.

[9] Biz ülkemizde bu yaklaşımın temsilcilerinin düşüncelerini müstakil kitaplar halinde ayrı ayrı ele almak üzere yeni bir çalışma başlatmış bulunuyoruz. Bu alanda ele aldığımız ilk isim Yaşar Nuri ÖZTÜRK. Bu çalışmayı daha sonra Süleyman ATEŞ, –belki Hüseyin ATAY–, Fazlurahman gibi isimler izleyecek. Cenab-ı Hak'tan bu çalışmayı kendi rızasına muvafık biçimde hitama erdirmeyi nasip etmesini diliyoruz.

DERLEME: *Ebu Abdulmumin Tekin, bin Mubârrem, el-Kayseri*

7100 – La louvière – **BELGIQUE** –